

REMISSVAR

2022-01-30

Näringsdepartementet

Fi2021/02166

Landsbygdsavdelningen, Enheten för skog, miljö och forskning

fi.remissvar@regeringskansliet.se

SOU 2021:67 Vägen mot fossiloberoende jordbruk

Småföretagarnas Riksförbund lämnar härmed förbundets svar på ovan nämnda departementspromemoria.

Småföretagarnas Riksförbund är ett förbund av småföretagare för småföretagare och har som syfte att påverka politiska beslut för att göra det enkelt, tryggt och lönsamt att driva företag. Småföretagarnas Riksförbund representerar mer än 30 000 mindre företag, främst s.k. mikroföretag med mindre än 10 anställda. Förbundets näringspolitiska program inrymmer förslag på vad som behöver förändras och förbättras för att stärka företagsklimatet för mikro- och småföretag på ett nationellt plan.

Förslaget:

Utredningens huvudförslag innebär en grön skatteväxling där ett jordbruksavdrag införs och växlas mot en utfasning av den återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbrukets företag i dag kan ansöka om.

Utredningens sammantagna förslag är:

- ett jordbruksavdrag införs
- den återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbruket kan ansöka om fasas ut,
- Jordbruksverkets instruktion förtydligas och den årliga uppföljningen av livsmedelsstrategin kompletteras,
- en biopremie för rena biodrivmedel införs,
- den befintliga klimatpremien utvidgas,
- det befintliga gödselgasstödet och biogasstödet utökas och förlängs.

Vidare rekommenderar utredningen att:

- satsningar görs på forskning och utveckling av nya affärsmodeller,
- rådgivningsmöjligheter inom Greppa Näringen i form av Klimatkollen och Energikollen får fortsätta,
- jordbruket fortsatt prioriteras inom Klimatklivet,
- satsningar görs på forskning och utveckling av arbetsmaskiner inom jordbruket som drivs av förnybara bränslen,
- satsningar görs på forskning och utveckling av nya drivmedel som kommer från jordbruket
- möjligheter till investeringsstöd till biogasanläggningar (stallgödsel) fortsatt får finnas,
- ett stöd till produktion av fossilfri gödsel genom ex. Industriklivet och/eller Klimatklivet kan övervägas när sådan produktion blir aktuell i Sverige,

- ett verktyg för prissättning på koldioxid på mineralgödsel som importeras till EU från tredje land införs, dvs. en så kallad Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM),
- insamling och återvinning av ensilageplast ökas genom satsningar på att öka kunskapen om innehållet i plasten samt satsningar på att öka kunskapen om samt tillgängligheten till insamlingssystemet

Ställningstagande:

Småföretagarnas Riksförbund uppskattar utredningens ingångsvärden där utgångspunkten för att möjliggöra en långsiktig övergång till ett fossiloberoende jordbruk är att säkerställa en ökad lönsamhet och konkurrenskraft. Utan en sådan förändring kommer det helt enkelt inte finnas ekonomiska incitament för att fortsätta bedriva lantbruk/jordbruk i Sverige. Tyvärr visar även utredningen i kapitel 3.1.4 att trots att det genom åren genomförts utredningar och reformer med riktade styrmedel, i syfte att öka lönsamheten och konkurrenskraften, så är utfallet otroligt nedslående. *Myndighetens uppföljning av jordbruksföretagens lönsamhet visar att dessa i genomsnitt har en dålig lönsamhet vid jämförelse med ekonomin som helhet. Lönsamheten har dessutom försämrats under perioden 2011 till 2018.* Det är anmärkningsvärt att politiskt riktade och genomförda satsningar gett så dåligt resultat beträffande möjlighet till lönsamhet. Detta borde väcka tankar kring att de stödsystem som implementerats genom åren kanske inte är utformade på ett sätt som gynnar lönsamhet, konkurrenskraft och tillväxt. I stället har vi fått ett system som till synes verkar leda till ökad administration, ökat regelkrångel, ökat stödberoende och minskat intresse för att starta och driva företag inom lantbrukssektorn. En sådan utveckling har inte gagnat primärproducenterna men utvecklat en hel tjänsteindustri med stödtjänster som har till uppgift att säkerställa stödintäkter till jordbrukarna. Det hade varit av intresse om utredningen visat exempel på hur stor del av jordbrukets stödintäkter som leder till direkta kostnader för inköp av de tjänster som behövs för att ta del av stödsystemet. Hade stödstrukturen varit enklare och billigare att ta del av hade detta lett till kraftigt minskade kostnader som även påverkat lönsamheten. Något som utredningen menar på är centralt.

Svenskt näringsliv består till 99,3 % av enmans-, mikro- och småföretag. Oavsett vilken bransch dessa företag verkar inom är starkt lönsamhet en viktig och avgörande faktor för långsiktig överlevnad. I avsnitt 3.2.1 Allmänna övervägande konstaterar utredningen att *Företagen inom jord-, skogs- och vattenbruket är huvudsakligen småföretag på landsbygden. Starkt lönsamhet i branschen kan göra att befintliga företag utvecklar sin verksamhet och nya företag startas. Det finns flera studier som visar på de gröna näringarnas positiva effekt på landsbygdsutvecklingen. En förbättring av företagens konkurrenskraft och lönsamhet påverkar inte bara det enskilda företaget utan gynnar hela landsbygdsutvecklingen. Det kan t.ex. innebära att företag inom andra branscher startas, befolkningsunderlaget tryggas och därigenom offentlig service.* Detta resonemang är tillämpligt på samtliga branscher.

Småföretagarnas Riksförbund har under flera år lyft behovet av att sänka kostnaderna för arbetskraft genom att ta bort/eller kraftigt sänka den allmänna löneavgiften inom ramen för arbetsgivaravgifterna. Förbundet delar utredningens konstaterande att *Sverige har dock jämförelsevis höga skatter på arbete och utmärker sig genom att arbetsgivare åläggs en relativt omfattande skatt, den allmänna löneavgiften som tas ut samtidigt med arbetsgivaravgiften.* Genom ett borttagande av den allmänna löneavgiften för mikroföretag (0 – 9 anställda) skulle lönsamheten och konkurrenskraften för småföretag öka. Utredningen noterar i avsnittet Särskilt om arbetsgivaravgifter att *den särskilda löneskatten systematiskt utgör en skatt. Det innebär att den kan slopas av komparationsskäl, den kan i sig vara komparationen eller ett delmoment i*

ett system med ett tänkt jordbruksavdrag. I förstnämnda situation är den maximala kompensationen i princip 11,62 procent av inkomsten. Den låga nivån ger en betydligt lägre effekt än en skattesänkning och är därför inget realistiskt alternativ. Småföretagarnas Riksförbund menar att en kombination av borttagande av den allmänna löneavgiften och införande av ett jordbruksavdrag skulle medföra en än högre potential till ökad lönsamhet och konkurrenskraft

Utredningens förslag delas in i två fokusområden. Inom fokusområde ett syftar förslagen till att stärka konkurrenskraften och lönsamheten med syfte att skapa robusta företag som har förutsättningar för att kunna ställa om produktionen till fossiloberoende.

Inom fokusområde två syftar förslagen till att skapa såväl förutsättningar som drivkrafter för att ställa om från fossila drivmedel till alternativa drivmedel.

Fokusområde ett

I nuvarande situation råder det stor oro bland Sveriges lantbrukare då kostnaderna för insatsmedel är skyhöga. Priserna på diesel, el och konstgödning har skjutit i höjden och många mindre jordbruksföretag funderar på att inte bruka jorden då kostnaderna och riskerna till omfattande förluster är allt för stora. De ökande kostnaderna för insatsmedel utgör ett stort hot mot svenska jordbruksföretag. Förvisso öppnar höjda kostnader upp för att hitta alternativa lösningar men då infrastruktur för dessa alternativ ej är tillräckligt uppbyggda på den svenska marknaden är även alternativen förenade med höga investeringskostnader och osäkert utfall i fråga om effektiv och lönsam produktion.

Småföretagarnas Riksförbund vill även poängtera utredningens avsaknad av hänsynstagande till att år 2023 förnyas jordbrukspolitiken (CAP) i Sverige. Utredningens förslag bör vara inkluderad i Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023 – 2027 till Europeiska kommissionen. Den strategiska planen ska:

- främja en smart, konkurrenskraftig, motståndskraftig och diversifierad jordbrukssektor som garanterar en långsiktig livsmedelstrygghet
- stödja miljövard och klimatåtgärder och bidra till unionens miljö- och klimatrelaterade mål
- förbättra den socioekonomiska strukturen i landsbygdsområden.

De tre övergripande målen är sedan nedbrutna i nio särskilda mål:

- säkra jordbrukaren en skälig inkomst
- öka konkurrenskraften
- stärka jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan
- motverka klimatförändringar, klimatanpassa jordbruket och främja hållbar energi
- främja hållbar utveckling och effektiv användning av naturresurser
- bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap
- främja generationsskiftet
- bidra till levande landsbygder
- säkerställa hög livsmedelskvalitet och ett gott djurskydd.

Tyvärr påvisar inte utredningen i vilken grad utredningens förslag binds samman med den strategiska planen och på vilket sätt utredningens förslag undviker att utgöra en överlappning med parallella nationella stöd.

Fokusområde 2

Utredningen anser att idag är kostnaden för förnybara drivmedel betydligt högre än för fossila motsvarigheter och även om det införs en biopremie för att minska prisskillnaderna kommer investeringar i nya maskiner under lång tid framöver utgöra stora kostnaderna som minskar lönsamheten. Därför bör satsningar i närtid fokusera på att utveckla infrastruktur och produktion på alternativa bränslen och först när en sådan marknad är fungerande och långsiktigt hållbar kan kravställan på primärproducenterna börja träda i kraft. Småföretagarnas Riksförbund är starkt kritiska till att småföretagen blir de som ska ta de största ekonomiska riskerna för de omställningsbehov som presenteras i utredningen.

Sammanfattningsvis vill förbundet trycka på följande:

- Det är orimligt att fortsätta bygga ut och göra nuvarande regelverk än mera komplicerat då det visat sig inte kunnat bidra tillräckligt till att stärka de näringar som omfattas av regelverket.
- I den totala ekonomin är berörda näringar inte tillräckligt stora för att kunna bära avvikande lösningar när det gäller minskat fossilberoende, det måste finnas en sammanhållen politik i landet för alternativa bränslen, beskattning och elektrifiering.

Med vänlig hälsning

Peter Thörn
Förbundsordförande

Mattias Andersson
Näringspolitiskt ansvarig